

OBSAH

Predhovor k druhému vydaniu	11
ÚVODOM	13

I. KAPITOLA

SPOLOČNOSŤ, NORMY A HODNOTY

VEREJNÁ AUTORITA, NORMATIVITA A INTEGRITA SPOLOČNOSTI	15
Kde je spoločnosť, tam je aj právo	16
Normatívne systémy a integrita spoločnosti	16
Spoločenská zmluva a obmedzenie slobody	17
SPOLOČENSKÉ HODNOTY A NORMY	18
PRÁVO A NEPRÁVNE NORMATÍVNE SYSTÉMY	21
Štátne donútenie	22
Štátom stanovená alebo uznaná forma práva	22
Monizmus práva	23
HODNOTA ROVNOSTI V PRÁVE	23
PRÁVO A SPRAVODLIVOSŤ	25
Sociálna spravodlivosť	25
Legálna a etická spravodlivosť	26
Rozdeľujúca a vyrovnávajúca spravodlivosť	27
PRÁVO A MORÁLKA.	
CIVILNÁ NEPOSUŠNOSŤ A PRÁVO NA ODPOR	28
Existuje morálna povinnosť rešpektovať právo?	31
Argumenty pre morálnu záväznosť práva	32
PRÁVO A HODNOTA SLOBODY	33
Spoločenská zmluva a zabezpečenie slobody	35
Sloboda a „princíp škody“	38
Miera obmedzenia slobody	40
MODEL 1: Anarchia	41
MODEL 2: Liberalistický štát a zásady konzervativizmu	42
Hodnoty konzervativizmu	44
MODEL 3: Intervenujúci a sociálny štát	45
Zásahy štátnej byrokracie do ekonomiky	45
Sociálne partnerstvo	46
MODEL 4: Totalitný štát	47
Ochrana slobody občanov spoločnosťou a štátom	49
Neštátne (mimovládne) organizácie a občianska ochrana slobody	50
Sloboda prejavu a právo na informácie	51
Ako chráni slobodu občanov štát?	52

II. KAPITOLA

ŠPECIFICKÉ ZNAKY ŠTÁTU A SÚSTAVA ŠTÁTNYCH ORGÁNOV

ŠTÁT AKO PRÁVNA INŠTITÚCIA	56
NÁZOV A ŠPECIFICKÉ ZNAKY ŠTÁTU	57
ÚZEMIE (TERITÓRIUM) ŠTÁTU	58
Územie štátu je trojrozmerné	59
Hranice štátu	59
Spôsoby nadobúdania a straty štátneho územia	60
Akcesia (akrescencia)	60
Prvotná okupácia	61
Anexia	61
Vydržanie	62
Územná adjudikácia	62
Územná cesia	62
Strata štátneho územia	62
Vznik a zánik štátu	62
OBYVATEĽSTVO A ŠTÁTNE OBČIANSTVO	63
Štátne občianstvo	63
Aké sú podmienky nadobudnutia a straty občianstva	64
Právne postavenie cudzincov	65
ŠTÁTNA MOC	65
Významy výrazu „vláda“	65
Čím sa odlišuje štátna moc od iných verejných mocí?	65
Suverenita štátnej moci	66
Je suverenita deliteľná?	67
Suverenita ľudu a národa	67
Legitimita a legalita štátnej moci	68
Efektívnosť štátnej moci	70
Právny systém a výlučnosť štátu	70
Ekonomický a finančný systém štátu	70
Dane a poplatky	71
Štátny rozpočet	71
Štátne symboly	72
SÚSTAVA ŠTÁTNYCH ORGÁNOV	73
Kde sa nachádza štátna moc?	73
Štátne inštitúcie, štátne orgány a štátne organizácie	73
Štátni (verejní) funkcionári a úradníci (štátni, verejní zamestnanci)	74
Kariérny systém verejnej služby	75
Spoliálny systém verejnej služby	76
Meritný systém verejnej služby	76
Klasifikácia štátnych orgánov a ich právomoc	76
Ústavodarný a zákonodarný orgán	77
Orgány verejnej moci, výkonnej moci, štátnej správy a verejnej správy	79

Hlava štátu	80
Právo milosti	81
Vláda (kabinet)	82
Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy	82
Štátna správa a samospráva	83
Horizontálna a vertikálna delba moci (kompetencií)	83
Stupne miestnej (územnej) samosprávy	84
Triedenie záujmovej samosprávy	84
Komora advokátov a komora komerčných právnikov	85
Notárska komora a notári	85
Komora exekútorov a súdni exekútori	86
Orgány výkonnej moci sui generis	87
Najvyšší kontrolný úrad (a iné kontrolné orgány štátnej správy)	87
Prokuratúra (štátne zastupiteľstvo)	87
Úrad ochrancu práv (ombudsman)	89
Moderná koncepcia ombudsmana	89
Súdy a súdnictvo	91
Aké veci prejednávajú všeobecné súdy ?	92
Osobitné verejnoprávne súdy	92
Súdy nižšej a vyššej inštancie (nižšieho a vyššieho stupňa)	93
Samosudcovia, senáty a poroty	93
Kompetencia (pôsobnosť, príslušnosť) štátnych orgánov	94
Územná a časová kompetencia	95
Osobná, vecná a funkčná kompetencia	95
Kompetenčné spory (spory o príslušnosť)	96
Zloženie štátnych orgánov	96
Spôsob ustanovovania štátnych funkcionárov do funkcií	87
Druhy štátnych orgánov podľa ich vzájomných vzťahov	97
Zodpovednosť štátnych orgánov	97
Subordinácia štátnych orgánov	98

III. KAPITOLA

ÚSTAVA A FORMA ŠTÁTU

FORMA, OBSAH A FUNKCIE ŠTÁTU	100
POJEM FORMA ŠTÁTU A ZLOŽKY FORMY ŠTÁTU	102
ČO PODMIEŇUJE MNOHOTVÁRNOSŤ FORIEM ŠTÁTU ?	103
FORMA ŠTÁTU A ÚSTAVA ŠTÁTU	106
IDEÁLNA FORMA ŠTÁTU	107
VZNIK MODERNÝCH ÚSTAV	109
KLASIFIKÁCIA ÚSTAV	110
Ústavy písané a nepísané	110
Rigidné a flexibilné ústavy a zmena ústavy	112

V čom spočíva miera rigidity ústavy?	114
Živé (faktické) a písané ústavy	114
OCHRANA ÚSTAVNEJ FORMY ŠTÁTU	115

IV. KAPITOLA

FORMY VLÁDY

DEFINÍCIA FORMY VLÁDY A JEJ ZLOŽKY	116
FORMY VLÁDY V SYSTÉME DEĽBY MOCI A V PARLAMENTARIZME	117
V čom spočíva zložitost' interpretácie deľby moci?	118
Modely deľby moci	119
DEĽBA MOCI A KONCENTRÁCIA MOCI	120
Ľudia sú náchylní zneužívať moc	120
Ako sa delí moc v štáte?	121
TEÓRIA DEĽBY MOCI	121
ZÁSADY DEĽBY MOCI	122
Oddelenosť mocí a trojdelenie mocí	122
Nezlučiteľnosť mocí	123
Nezávislosť mocí	125
Samostatnosť mocí	126
Nezodpovednosť mocí	126
Rovnováha mocí	126
KOOPERÁCIA / KONKURENCIA ZLOŽIEK MOCÍ	128
PREZIDENTSKÁ REPUBLIKA	130
Klasická prezidentská republika a súčasnosť	130
VZNIK A VÝVOJ PARLAMENTARIZMU	131
Transformácia zákonodarnej moci panovníka	132
Ako sa formovala exekutíva a jej vzťahy k parlamentu?	134
PARLAMENTNÁ MONARCHIA A PARLAMENTNÁ REPUBLIKA	136
Dôsledky neobmedzenej zákonodarnej moci	136

V. KAPITOLA

DEMOKRACIA

DEMOKRACIA JE VLÁDA ĽUDU	138
Pravidlo majority a obmedzená (limitovaná) väčšina	140

DEMOKRACIA AKO PRÁVNA INŠTITÚCIA A JEJ ZNAKY	141
Princípy (znaky) demokracie	142
VLÁDA ĽUDU AKO VLÁDA LIMITOVANEJ VÄČŠINY	142
Negatívne dôsledky vlády neobmedzenej (nelimitovanej) väčšiny	143
Pravidlo majority a limitácia majority	144
VŠEOBECNÁ A ROVNÁ PARTICIPÁCIA NA SPRÁVE VEREJNÝCH VECÍ	146
POLITICKÝ PLURALIZMUS	147
EKONOMICKÝ PLURALIZMUS	149
DEMOKRATICKÉ VOĽBY A VOLEBNÉ PRÁVO	149
Mandát a koncepcie reprezentácie ľudu	150
Volebné systémy	151
KONTROLA REPREZENTÁCIE MOCI (DRŽITEĽOV MOCI) ZDROJOM MOCI	152

VI. KAPITOLA

ŠTÁTNE ZRIADENIE

POŇATIE ŠTÁTNEHO ZRIADENIA	155
Jednotný (unitárny) štát	156
Decentralizované štáty	156
Autonómia	157
Centralizované štáty	157
Zložený štát	157
Zväzy štátov a ich formy	158

VII. KAPITOLA

ŠTÁTNY REŽIM A PRÁVNY ŠTÁT

POJEM ŠTÁTNY REŽIM	160
POLICAJNÝ ŠTÁT A PRÁVNY ŠTÁT	161
Dve koncepcie právneho štátu	161
Policajný štát	162
Právo a bezprávie	163
IDEA PRÁVNEHO ŠTÁTU	163
Život pod vládou zákonov a nie ľudí	163

Požiadavky anglo-americkej koncepcie právneho štátu (rule of law)	164
Právny štát proti salus populi suprema lex a limitácia moci ..	165
Právna istota	166
PRINCÍPY PRÁVNEHO ŠTÁTU A ZÁRUKY OCHRANY PRÁVA ..	166
Vláda práva (vláda práva krajiny) a právo na spravodlivý (riadny) proces (due process of law)	167
Obmedzená vláda (limited government), ústavnosť (konštitucionalizmus), zákonnosť (legalita)	169
Ústavná a zákonná limitácia štátnej moci	169
Formulácia explicitných dovolení a zákazov pre štátnu moc	170
Deľba moci a suverenita ľudu	171
Ľudské a občianske práva	172
Tri generácie ľudských práv	173
Európsky systém kontroly dodržiavania ľudských práv	174
Nezávislosť súdnictva	175
Záruky sudcovskej nezávislosti	175
Zásady konania a spravodlivý proces	176

VIII. KAPITOLA

TVORBA PRÁVA A PRAMENE PRÁVA

KONCEPCIE TVORBY PRÁVA	180
Konflikt medzi obyčajovým a zákonným právom	181
Francúzska cesta tvorby práva a historicko-právna škola	182
Miesto recepcie práva v tvorbe práva	182
Legislatívna (etatistická) koncepcia tvorby práva	183
Kreatívne a derogatívne prvky tvorby práva	185
PRAMENE PRÁVA	187
Právo má nielen svoj obsah, ale aj formu	188
Normatívne právne akty a normatívne zmluvy	189
Ústava, ústavné zákony, medzinárodné zmluvy a výsledky referenda so silou ústavného zákona	189
Zákony, medzinárodné zmluvy, výsledky referenda so silou zákona a normatívne právne akty so silou zákona ...	190
Iné druhy normatívnych aktov, najmä exekutívy so silou zákona	191
Dekréty prezidenta	191
Nariadenia s mocou zákona	191
Zákonné opatrenia	191
Nariadenia vlády	191
Vyhlášky, opatrenia, výnosy a „správne nariadenia“ orgánov miestnej samosprávy a miestnych orgánov štátnej správy	192

Všeobecne záväzné nariadenia miestnej samosprávy	193
Organizačné akty	195
Organizačné akty orgánov záujmovej samosprávy	196
Precedens a sudcovská tvorba práva (judge-made-law)	197
Právna obyčaj	198
Právna náuka	198
ŠTÁDIÁ LEGISLATÍVNEHO PROCESU	199
Legislatívna iniciatíva	199
Prerokovanie návrhu	200
Hlasovanie (rozhodovanie) o návrhu	201
Podpísanie (signácia) schváleného návrhu	202
Vyhlásenie normatívneho právneho aktu a medzinárodnej zmluvy v Zbierke zákonov	203

IX. KAPITOLA

PRÁVNÝ SYSTÉM A PRÁVNA NORMA

POJEM PRÁVNÝ SYSTÉM AKO PLATNÉ PRÁVO ŠTÁTU	205
Podmienky platného práva	207
Formálna podmienka platnosti	208
Základná norma	209
Rekogničná norma	209
Materiálne podmienky platnosti	210
Efektívnosť práva a právnej normy	210
Efektívnosť a akceptácia práva	212
Vnútorná nerozpornosť právneho systému	212
Vonkajšia nerozpornosť právneho systému (dynamika právneho systému)	213
Stabilita a rovnováha právneho systému (statika právneho systému)	213
Obsolétne právne normy	214
Morálnosť práva a právnej normy	214
ŠPECIFICKÉ ZNAKY PRÁVNEJ NORMY	215
Štátom stanovená alebo uznaná forma	216
Záväznosť	217
Všeobecnosť	218
Normatívnosť	218
Štátne donútenie	219
Reštitučné, reparačné a satisfakčné sankcie	219
Spôsob a rozsah náhrady škody	221
Represívne sankcie	221
Teórie trestania a účel trestu	222
ŠTRUKTÚRA PRÁVNEJ NORMY	223
PLATNOSŤ A ÚČINNOSŤ PRÁVNÝCH NORIEM	224

Zánik platnosti a účinnosti právnych noriem	227
Derogačné pravidlá	231
Intertemporalita právnych noriem	232
Retroaktivita právnych noriem a zákaz retroaktivity	233
Rektroaktivita vo verejnom a súkromnom práve	233
Pravá a nepravá retroaktivita	235
Miestna (teritoriálna) a osobná (personálna) pôsobnosť právnych noriem	236
MEDZINÁRODNÉ PRÁVO A VNÚTROŠTÁTNE PRÁVO	237
Transformácia medzinárodného práva	238
Kolízne normy	238
KOMUNITÁRNE PRÁVO – PRÁVNY SYSTÉM EURÓPSKEJ ÚNIE	239
Pôsobnosť komunitárneho práva	240
Primárne a sekundárne právo a druhy aktov	240
VEĽKÉ PRÁVNE SYSTÉMY	241
Kontinentálny právny systém	242
Anglo-americký právny systém	242
Socialistický (komunistický) právny systém	242
Náboženské a tradičné systémy práva	242

X. KAPITOLA

ŠTRUKTÚRA PRÁVNEHO SYSTÉMU

POJEM ŠTRUKTÚRA PRÁVNEHO SYSTÉMU	243
Triedy (druhy) právnych noriem	244
HIERARCHIA PRÁVNYCH NORIEM A ICH PRÁVNA SILA	245
PRIMÁRNE (PÔVODNÉ) A SEKUNDÁRNE (ODVODENÉ) PRÁVNE NORMY	246
BLANKETOVÉ A ODKAZUJÚCE PRÁVNE NORMY	247
GENERÁLNE A ŠPECIÁLNE PRÁVNE NORMY	249
UNIVERZÁLNE A LOKÁLNE NORMY	250
Federálne právo a právo členských štátov federácie	250
VEREJNÉ A SÚKROMNÉ PRÁVO. ODVETVIA PRÁVA	251
Transformácia slovenského práva	253
Transformácia verejného práva	254
Transformácia súkromného práva	255
PRIKAZUJÚCE, ZAKAZUJÚCE A DOVOĽUJÚCE PRÁVNE NORMY	255
KOGENTNÉ (KATEGORICKÉ) A DISPOZITÍVNE PRÁVNE NORMY	256
STRIKTNÉ A EKVITÁLNE PRÁVNE NORMY (SLUŠNOSŤ V PRÁVE)	257

Aristoteles o slušnosti v práve	258
Ekvitéálne právo v anglo-americkom právnom systéme	259
Ekvitéálne právo v kontinentálnom a v slovenskom právnom systéme	259
RIADNE A MIMORIADNE PRÁVNE NORMY	262
PROCESNÉ A HMOTNÉ PRÁVO	262
Teórie vzťahu procesného a hmotného práva	263
Iné druhy právnych noriem	264

XI. KAPITOLA

REALIZÁCIA PRÁVA

REALIZÁCIA PRÁVA A PRÁVNE VZŤAHY	265
VZNIK, ZMENA A ZÁNİK PRÁVNEHO VZŤAHU	267
PRÁVNE SKUTOČNOSTI	267
Druhy právnych skutočností	269
Právne konanie - právne úkony	269
Ako delíme právne úkony	271
Neplatnosť právnych úkonov	272
Protiprávne konanie (protiprávny úkon) a právna zodpovednosť	273
Závazková a mimozávazková právna zodpovednosť	274
Vznik právnej zodpovednosti	274
Právne domnienky (prezumpcie) a fikcie	274
Právne udalosti a plynutie času	276
Premlčanie	277
Prekluzia	278
SUBJEKTY PRÁVNEHO VZŤAHU	279
Právna subjektivita fyzických osôb	279
Právna subjektivita právnických osôb	281
Pojem právnická osoba	282
Nadácie a fondy	282
Registrácia a sídlo právnických osôb	283
Zastúpenie fyzických a právnických osôb	283
Objekty právneho vzťahu	284
Obsah právnych vzťahov	285
REALIZÁCIA A APLIKÁCIA PRÁVA	285
Rozhodovanie sporov súdmi a mimosúdne rozhodcovské konanie	286
Ukladanie trestov	287
Individuálne správne akty	288
Deklaratórne a konštitutívne individuálne právne akty	288
PROCES APLIKÁCIE PRÁVA	289

Štádiá aplikácie práva	289
Aktívna a pasívna legitimácia	290
Interpretácia, právna kvalifikácia a subsumpcia v aplikácii práva	290
Prejudicialita v aplikácii práva	291
Vydanie rozhodnutia	291
Právoplatnosť rozhodnutia a fikcia pravdy	291
Formálna a materiálna stránka právoplatnosti	292
Vykonateľnosť a výkon rozhodnutia	293
Uváženie pri aplikácii práva a analógia v práve	294
HERMENEUTIKA A INTERPRETÁCIA (VÝKLAD) PRÁVA	295
Metódy výkladu práva	296
Jazykový (gramatický) výklad	296
Logický výklad	296
Systematický výklad	297
Historický výklad	297
Triedenie výkladu podľa subjektu výkladu	297
Legálny výklad	298
Autentický výklad	298
Výklad najvyššieho súdu	298
Výklad orgánov aplikácie práva	298
Interný organizačný výklad	299
Doktrinálny výklad	299
Rozširujúci a zužujúci výklad práva	299

LITERATÚRA

LITERATÚRA	301
-------------------------	-----

NORMATÍVNE AKTY

ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY	309
ZÁKON O ZBIERKE ZÁKONOV	
SLOVENSKEJ REPUBLIKY č.1/ 1993 Z.z.	329